

Datum: 19.03.2016 13:59

Medij: www.vaseljenska.com

Link: <http://www.vaseljenska.com/kultura/vuneno-odelo-glavu-cuva/>

Autori:

Teme: Etnografski muzej Srbije

Naslov: Vuneno odelo glavu čuva

2910

Beograd – Izložba narodnih nošnji „Gunj – jelek – prsluk“ U beogradskom Etnografskom muzeju. Grubo sukno je stočare i drugo stanovništvo štitilo od hladnoće. U inventaru beogradskog Etnografskog muzeja postoji čak 1.200 eksponata koji su evidentirani kao – gunj. Iz ove bogate zbirke narodnih nošnji, kustoskinje Vilma Miškanović i Tatjana Mikulić probrale su najzanimljivije primerke ovog muškog, ženskog i dečjeg haljetka od vune (sukna) i osmislile postavku „Gunj – jelek – prsluk“. – Izložbom smo želele da predstavimo proces transformacije jednog odevnog predmeta od arhaičnog, tradicionalnog do savremenog – objašnjava za „Novosti“ Miškanović. – Cilj postavke je da se kroz muzeološku prezentaciju ukrste dve perspektive: jedna koja se bavi etimološkim značenjem termina gunj i druga koja prati njegov razvoj od sredine 19. veka do danas, kao i prostor na kome se nosio. Gunjevi i jeleci, haljeci svakodnevnog i svečanog tradicionalnog odela, nošeni su na celokupnoj teritoriji Balkanskog poluostrva i Panonske nizije. Na prostorima bivše Jugoslavije nosili su ga Srbi, Hrvati, Muslimani, Crnogorci, Makedonci, Slovaci, ali i Crnovunci (staro cincarsko stočarsko stanovništvo nastanjeno u Makedoniji). Satkan od crne, smeđe ili singave (sive) boje, gunj se od prvobitnog jednostavnog vunenog prostirača, pokrivača i ogrtača, preko gornje odeće, vrste kaputa sa dugačkim rukavima, razvio do kratkog gunja sa ili bez rukava, kao deo tradicionalne seoske nošnje i građanskog kostima. – Grubo vuneno sukno – aba, koje je stočare, a kasnije i ostalo stanovništvo štitilo od hladnoće i vremenskih neprilika, podrazumeva materijal od vune ili kozje dlake, tkan na horizontalnom razboju – nastavlja sagovornica. – Posle tkanja se dorađuje pomoću vode u seoskim vodenicama, valjavicama, stupama da bi tekstura postala kompaktnija. Postupak stupanja kombinuje se udarcima teškim drvenim maljevima i vodom. Posle stupanja i sušenja tkanina se boji. Krojile su je abadžije i terzije, a ređe žene u kućnoj radinosti. Etimologija pojma gunj izvodi se od srednjovekovne grčke i srednjovekovne latinske reči gunna što znači krzno ili kožuh. U srednjovekovnoj Srbiji gunj, pust, i pokrov pripadali su kategoriji obaveznih davanja Vlaha i seljana na manastirskim imanjima. Tako je car Dušan naredio da se iz sela dodeljenih Karejskoj ćeliji u Svetoj Gori, od „svake kuće carstva“ svake godine uzima i deset gunjeva. VOJVOĐANSKA „DUŠANKA“ SA CETINJA – Tokom pokreta nacionalnog buđenja u 19. veku u Vojvodini, pojavio se gunj, nazvan „dušanka“ po caru Dušanu, ukrašen širitima i kićankama, slično mađarskim mundirima, ali tako da se po njemu međusobno prepoznavalo srpsko stanovništvo – priča Vilma Mikašinović o zanimljivom eksponatu dobijenom sa Cetinja. – Jedna novosadska pozorišna trupa gostovala je na Cetinju noseći „dušanke“, i ovaj način ukrašavanja su potom za svoja odela preuzeli viđeniji Crnogorci. M. A. K./V. Novosti

